

רזאאת תורת השבת

בס"ד | שנה שנייה | פרשת אחרי מות תשפ"ד | יא בעומר | עלון מס' 82

מקורביו שיחדו קצין הונגרי והעבירו לו סכום עתק, והוא הסייע משם ברכבו את האדמו"ר רבי אהרן מבעלז, את אחיו רבי מרדכי מבילגוריי (אביו של הרבי מבעלז שליט"א) ואת המשב"ק רבי דוד שפירא, כשהם מחופשים לגנרלים הונגריים.

התוכנית היתה להבריח את הגבול. הדרך היתה מסוכנת, אך הם זכו לניסי ניסים. באמצע הדרך, לפתע פתאום, הרכב נתקע. הנהג היה אובד עצות. לפתע הופיע במקום אדם זקן, חגור תגורת עור למותניו. הוא ראה את הרכב עומד על מקומו, התקרב אל הנהג ושאל: "מה קורה? צריכים עזרה?" אמר לו הנהג: "הרכב תקוע". האלמוני נגע באחד הכפתורים והתניע את הרכב, וכך הם המשיכו בדרכם.

אמר להם רבי אהרן מבעלז: בפיוט "אליהו הנביא" הנאמר במוצאי שבת נאמר: "'איש ואזור עור אזור במותניו" - זה אליהו הנביא, שנאמר עליו (מלכים ב, א, ח): "ואזור עור אזור במותניו".

כשהגיעו למעבר הגבול, היו שם חיילים גרמנים. הקצין הגרמני הורה לנהג לעצור וביקש לבדוק את נוסעי הרכב. הוא בחן את הנוסעים וראה אנשים כחושים וחלושים, שאל: "איך יתכן שהם גנרלים?..." הרבי מבעלז ראה שם לוח שחמט. שאל את הקצין: "אתה יודע לשחק שחמט?" אמר: "כן". אמר לו: "בוא נשחק..." רבי אהרן שיחק שחמט עם הקצין הגרמני ונתן לו לנצח אותו. אמר הקצין: "אחרי שניצחתי אותך אתה יכול לנסוע".

שאלו את רבי אהרן מבעלז, מה היה הסוד. אמר: "עשיו צריך תמיד להרגיש מנצח. נתתי לו את הרגשת ניצחון, זה סיפק אותו, ואז הוא הניח לי לנפשי". (דרשו)

ולפני הפפרת יזה שבע

פּעמִים מִן הַדָּם בְּאַצְבְּעוֹ (סו"ה)

הרב צבי וינברג

במשנה יומא (פ"ה מ"ד) גבי עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים, תנן: נטל דם הפר והניח דם השעיר, והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ, אחת למעלה ושבע למטה, וכו'.

דין זה מדבר על ההזאות שמזה בהיכל, ואמרינן ביומא (נז). שכשהוא מזה אינו מזה על הפרוכת, אלא כנגד הפרוכת, שאינו נוגע בפרוכת עצמה, ור' אלעזר ב"ר יוסי אמר אני ראתיה ברומי (על מעילה יז): והיו עליה כמה טיפי דמים של פר ושעיר של יום הכפורים, ובתוס' ישנים (ד"ה והיו עליה וכן בריטב"א) כתבו שראב"י חולק על ת"ק וסובר שצריך לנגוע בפרוכת.

בקובץ 'אור תורה' (תמוז תשס"ו עמ' תשצט אות ו') כותב הרב דוד ברדא שליט"א (מח"ס שו"ת רביד הזהב), שפעם א' ראה את רבו רבי בוגיד סעדון (רבה של גרברא ואח"כ רבה של העדה הגרבראית בפר"ז) לומד בגמ' יומא (נז). "אמר רבי אלעזר ברבי יוסי אני ראתיה (את הפרוכת) ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים".

וסיפר רבו שבהיות הרב יצחק בוכבזה זצ"ל (בעל 'בית הלחמי' וראב"ד בטריפולי) בטריפולי, הזמין אותו מלך איטליה (שטריפולי היתה אז תחת חסות איטליה) לבקר במדינת רומא. וכשנסעו לשם הלכו לבקר במרתפי הוותיקן, ולראות את הכלים העתיקים ובכללם כלי המקדש, וראה גם את הפרוכת ועליה ההזאות שהיה מזה הכהן גדול ביום כ"ב.

וכשראה הרב זאת נצטער מאוד בליבו, איך עניינים כאלה נמצאים ביד אנשים זרים ורשעים, וביהמ"ק חרב קרוב לאלפיים שנה, ומרוב הצער שאחזו באותה שעה לא יכל להתנחם, כשחזר לטריפולי לא האריך ימים וחלה ונסתלק לבית עולמו. (קב ונקי)

"ונתן אהרן על שני השעירים גרלות גורל אחד לה'

וגורל אחד לעזאזל" (סו"ה)

רבי נאח אלקריף שליט"א

אומרים חז"ל, שהשעיר שהולך לעזאזל הוא עיקר הכפרה של עם ישראל. ותמה הרמב"ן, מה פשר נתינת השוחד לשטן? כיצד מועיל הדבר על ידי זריקת השעיר לעזאזל למנוע את קטרוגו של השטן? ועוד מוסיף ושואל **רבי שמשון פינקוס** זצ"ל, ממתני עושים עסקים עם השטן? הרי ידוע שאין עושים אתו עסקים!

רבי יוסף די לה ריינא היה מחכמי איטליה לפני כש מאות שנה. מסופר עליו שרצה להביא את הגאולה על ידי המתתו של השטן. רבי יוסף וקבוצת תלמידיו השביעו את אליהו הנביא שילמד אותם כיצד לגבור על השטן. אליהו הנביא הזהירו מלנסות את כוחו כנגד השטן, משום שלא הגיע לדרגת הקדושה והטהרה הנדרשת כדי לגבור על השטן. אך כשראה אליהו הנביא את התעקשותו, מסר לו את השמות הקדושים שבעזרתם יוכל להילחם בשטן.

[הערה: בספר מעשה צדיקים שכתב רבי אברהם כלפון זצ"ל מובא הסיפור באריכות, שהשביעו את *ט*ט*ט* ועוד מלאכים, ואיך נתקדשו ר"י ו-4 תלמידיו, המחסומים שעברו, ומה נעשה איתם בסוף. והדברים מבהילים, ואכמ"ל.]

רבי יוסף ותלמידיו עלו להר שעיר, ושם עלה בידם לתפוס את השטן אשר התגלה אליהם בצורת כלב. הם כבלו אותו ואת *ט*ט*ט* אשתו בשלשלות. הכלב התחנן בפניו שייתן לו לאכול, אך הוא סירב. בידו רבי יוסף די לה ריינא היתה קטורת, והכלב ביקש ממנו שיתן לו להריחה. רבי יוסף התפתה ונתן לו להריח את הקטורת. בכך נחשב לו כמקטיר לעבודה זרה, וכתוצאה מכך הצליח השטן לגבור עליו. מובא כי האריז"ל התאמץ כדי לתקן את נשמתו של רבי יוסף די לה ריינא.

איפה היתה הנפילה שלו? בכך שנכנס אתו למשא ומתן. עם השטן לא עושים עסקים, אין שום שיג ושיח אתו! אם כן, איך נותנים שוחד לשטן ביום הכפורים? איך עושים איתו עסקים?

אומר הרב פינקוס: צא וראה מה בין יהודי לגוי. הגוי נהנה מן הרוע, ככל שיש יותר אכזריות ורוע - כך גדולה הנאתו והוא בא על סיפוקו. מי שאלים יותר - הוא המצליח. לעומת זאת, היהודי נפשו עדינה והוא אינו יכול לשאת את הרוע. כשהוא רואה גילוי של אלימות - נפשו מתחלחלת.

השטן נהנה מן הרוע! מדוע יש מלחמה תמידית בין השטן לעם ישראל? השטן אומר ליהודי: אני מבין שאתה רוצה עולם הבא ואני רוצה עולם הזה, אבל אל תיקח את העולם הזה שלי! ואז מגיע יום כיפור. נותנים שוחד לשטן - שעיר שכולו הולך לעזאזל, ובינתיים היהודי מביא שעיר אחד שכולו לה', קרבן לה'. ביום כיפור עיקר העבודה היא לבער את הרע!

זמן קצר לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה, ביום הושענא רבה ת"ש, נכנסו הגרמנים לעיר בעלז. הנאצים חיפשו בראש ובראשונה את הרבנים, ביודעם את השפעתם הרבה על בני קהילתם. האדמו"ר רבי אהרן מבעלז היה בסכנת חיים. לאחר שסיים את ההקפות של שמחת תורה החליט להימלט מן העיר. הוא נמלט לגטו קרקוב, ומשם לגטו בוכניה שליד קרקוב.

1 ב"מעשה צדיקים" מובא שזה היה לבונה, אם אינני טועה]

ספירת העומר

בצדק תשפוט עמיתך - לדון לכף זכות

הרב בנימין בירנצ'וויץ

אחת המצוות החשובות המקיימות את העולם, ובלעדיה איש את רעהו חיים בלעו, היא המצוה של לדון כל אדם לכף זכות, והיא מצוות עשה המפורשת בתורה בפסוק: "בצדק תשפוט עמיתך" ופירש רש"י, "הווי דן את כל האדם לכף זכות".

חושבים אנחנו שלדון לכף זכות זו מידת חסידות! אבל רש"י כותב שזה הביאור של מצוות התורה "בצדק תשפוט עמיתך", זה משפט צדק!! לדון לכף זכות זה עשיית הצדק, ולא רק מנהג חסידות!!

מצוה זו, מלבד חינוכית לקיום יחסי אנוש בין בני האדם, שהרי רוב הבעיות, המחלוקות והמריבות בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, נובעות מחוסר ראייה נכונה ועין טובה כלפי האחר, יש בה גם סגולה ומעלה גדולה לאדם, וכמו שהביא מרן רבי מחיים שמואלביץ (שיחות מוסר) עצה נפלאה לזכות ביום הדין לפי דברי חז"ל (שבת קכז, ב), שהדן את חברו לכף זכות, דנים אותו לכף זכות.

אבל ככל שנרצה להשתדל בקיום מצוות עשה מרכזית זו בחיינו, נראה שהקושי לקיימה הוא גם מרכזי וגדול מאד מאד!

איך נוכל לדרשו מאדם שרואה ממש את נגיעי חברו בכל כיעורו, רואה ושמע כיצד הוא מנסה בכל הכח להפיל ולהפיל את חברו, וכך בכל תחומי החיים, לראות את הרע כטוב? רואים בני אדם שרוע ליבם פורץ החוצה כמעט בלי מסכה כלל, התנהגות מושחתת לפי כל קנה מידה, ובכל זאת מצווה עלינו התורה: תצבע את כל מה שאתה רואה בצבעים אחרים, תראה את הרע - טוב! תראה את הרוע -

ההטבה!

האמנם זה מה שהתורה דורשת מאתנו?! לעשות הפוך ממה שנראה מציאות ממש?!

התשובה: לא!!

ודאי שהתורה רוצה שנלך בדרך אמת, ולא נשבשש את מחשבותינו ומראותינו בדברי שקר עצמיים! אלא מאי?!

התורה דורשת מאתנו 'עין טובה'! אתה רואה רע! תנסה לראות את הרע באופן שונה, אולי זה לא מגיע באמת מרוע אלא מנסיבות, מטעות, ועוד חולשות האדם? אתה רואה שחור! אולי תנסה לצבוע את המראה בשוליו בקצת לבן או ורוד, ותראה האם עדיין השחור בועט וזועק רוע? אבל כיצד עושים זאת? זו באמת לא עבודה קלה, לראות רוע נוראי שאין בו צד זכות, ולנסות להחליט שזה לא רוע לב, אלא מצב נפש רגעי ומזדמן!

שתי עצות נפלאות נראה שיש לנו לקחת מדברי חז"ל, שיעזרו לנו לקיים את המצוה הנשגבה הזו שמקיימת את העולם, וגם ייתנו לנו את המעלה מרוממת הנפש 'עין טובה', שכל מי שזוכה לנטיפים ממידה זו לפעמים, הרי מרגיש רוממות הנפש, לראות טוב על השני. לעומת 'עין רעה', שזו מידה שרודפת ומורידה את האדם לשאלו תחתית, אין לו מנוחה עד שיראה ברעת חברו, וכשאדם מסגל לעצמו עין טובה - נכנסת בו רגיעות נפש!!! תבדוק ותראו!

עצה אחת היא עצה כיצד לראות טוב על השני, ועצה שניה היא, כיצד נשכיל שאיננו יכולים להחליט רע על השני!

עצה נפלאה כדי להגיע למידה זו של ראיית הזכות אצל שני, הביא אחד מגדולי החסידות רבי יחזקאל מקוזמיר זצ"ל, בדייקו את לשון המשנה באבות (א, ו): 'הוי דן את כל האדם לכף זכות', מדוע לא כתב התנא 'הוי דן את האדם' מה זה 'את כל האדם'? אלא ללמדך, שהדרך לדון את השני לכף זכות, זה לראות את כולו! לראות את כל הצדדים שבו, לראות את כל הסיבות והמסובבים למעשיו! רק ככה נוכל לדוננו לכף זכות, שהרי אָם כל חטאת של ראיית מעשהו של האדם באופן

שלילי, היא ההסתכלות הצרה על המעשה כמות שהוא, מבלי לבחון את כל המצב שהיה בו האדם בעת עשיית המעשה, ומבלי לראות את הסיבה והמסובב למעשהו, רק כשנדון את 'כל האדם' מכל בחינותיו ומצבו, אז נראה שברוב הפעמים הרי הוא צודק וצדיק ולא אשם ורשע!

הדבר דומה לאחד שמחוגי שעונו הפסיקו את מלאכתם ונעמדו דום. הלה פרק את המחוגים והביאם לשען, השען מסתכל על האדם ושואלו 'היכן השעון עצמו?' עונה לו בעל השעון 'השעון בסדר גמור, רק המחוגים לא עובדים!...' זו ממש המציאות של כל אחד, מסתכלים על חלקים באדם, אבל אם נראה את כל המכלול - נראה שהבעיה היא לא המחוגים שעמדו מלכת, הבעיה היא בבטריה, הוא לא מצליח לראות טוב, ולכן הוא הגיע לטעות, אבל זה לא רוע!!

נפלא מאד מסבירים לפי זה, את דברי בלק לבלעם בבואו לקלל את עם ישראל, כאשר חיפש חסרונות בעם ישראל, כדי שתחול עליהם קללתו: "אפס קצהו תראה וכולו לא תראה" (במדבר כג, יג), שבזה רצה בלק לומר לבלעם: הסתכל על עם ישראל רק על קצהו, ואז תמצא בו 'מומים ופגמים', אבל "וכולו" - אם תבונן בכולו בכל מעלותיו, "לא תראה". נפלא למתבונן - בא נסתכל בכל אדם על כל האדם, את כל צדדיו ומצביו, ובוודאי נמצא בו 'כף זכות'!

כידוע, בתחילת דרכו של הרמב"ם היו בעם ישראל שחששו קצת ממנו, ספרו הגדול 'היד החזקה', תפס מאד חזק וכולם ראו גדולתו, אבל הרמב"ם, כידוע, חיבר גם את ספר 'מורה נבוכים' בו הוא מנסה להראות לנבוכים בדרכי האמונה ותועים בדרכי החיים, את דרך האמת, וספר זה כיון שיש בו יצירה פילוסופית, ופחדו שהוא יכול לשבש את אלו המאמינים, שיראו בו ספקות ותהיות שלא היו להם, ויבואו לשיבוש ח"ו.

חכמי ישראל אשר בגרמניה, החליטו לשלוח שליח מיוחד לרמב"ם שיתנה על קנקנו, לשליח

קראו רבי מאיר, והוא נכנס אל הרמב"ם שהזמינו לסעודה עקב בואו ממרחקים.

רבי מאיר התיישב ליד השולחן ואז חשכו עיניו: הגישו לשלחן תבשיל שהיה נראה ממש כיד אדם! בחילה ממש כבשה את מעיו, וסרב להביא האוכל לפיו, וכשהוא מזועזע מהמחשבה שהנה הרמב"ם הגדול ח"ו 'אוכל בשר אדם'??

לאחר גמר המנה הזו, והנה הרמב"ם קורא למשרתו: "פטרס! רד בבקשה למרתך והבא לנו יין עתיק לכבוד האורחים!". רבי מאיר המשיך להזדעזע, וכי הרמב"ם ח"ו בא להתיר 'יין נסך' ונותן למשרתו הגוי להביא יין?

רבי מאיר כבר לא יכול היה לעמוד בזה וביקש לפרוש למנוחתו, והנה בלכתו מסלון האורחים, הוא לא מאמין למשמע אוזניו: הרמב"ם אומר למשרתו, הלא יהודי: "פטרס! לך והרוג את העגל, כדי שנוכל מחר לעשותו לסעודה לכבוד האורחים!".

זה כבר היה יותר מדי בשביל רבי מאיר, להרוג בהמה בלי שחיטה?! ומחשבותיו על הרמב"ם ש'עד כדי כך התרחק מאורח החיים היהודי, זעזעו אותו עד מאד.

הוא לא נרדם באותו לילה, הוא אמר לעצמו: "עיני ראו ולא זר, אבל איך יאמינו לי על כאלו דברים מזועזעים?!"

והנה למחרת בבוקר, החליט לפני שהוא חוזר לגרמניה, שייגש ישירות לרמב"ם ויגיד לו את סיבת בואו, וידרוש הסברים על מעשיו התמוהים.

עוד לפני שעשה מעשה, כבר דפק שליחו של הרמב"ם ובקשו להיכנס לרבו הרמב"ם. נכנס הוא לרמב"ם, ועוד לפני שפתח את פיו אמר לו הרמב"ם: "יודע אני מאין באת ולשם מה, ראיתי גם את פליאתך על כל מה שקרה בסעודה, אבל בא תשמע את ההסברים לכל שהתרחש, ותבין כמה אסור לשפוט אדם לפי מראה עיניים, גם כשזה נראה לך ברור ללא שום צד אחר!"

התחיל הרמב"ם למנות את הקורה אתמול: "מה שראית את ה'יד אדם' שהביאו לאכילה, זה ירק מיוחד במינו הגדל בארצנו ואינו מצוי אצלכם, ומראהו באמת כמראה יד אדם, זהו ירק בריא מאד ואני נוהג לאוכלו, כי אני מקפיד על אכילת אוכל בריא. ובקשר ליין נסך בידי משרתי 'הגוי' - אומנם לפי מראהו ושמו נשמע שהוא גוי, אבל האמת שהוא יהודי, יהודי כשר שמקפיד על קלה כבחמורה". ואז גילה הרמב"ם לרבי מאיר, שגם אחד מחכמינו ז"ל קראו לו 'פטרס', הלא הוא רבי יוסי בר פטרס, והוא מופיע בבראשית רבה, וכן בירושלמי כתוב ש'רבי יוסי בר פטרס' היה מחותנו של ר' יהושע בן לוי. התמלא רבי מאיר בבושה, על שחשד ברמב"ם מחוסר ידיעה.

ואז הגיעה התמיהה העצומה על העגל שנהרג לסעודה בלא שחיטה, לזה היה נראה שאין שום צד זכות, המילים של הרמב"ם עדיין הדהדו בחלל החדר: 'לך תהרוג עגל בשביל הסעודה מחר!...'

אמר לו הרמב"ם: האם אתה יודע שיש מושג בתלמוד של 'בן פקועה', והיינו עגל שהיה במעי אמו כשנשחטה כדין, הדין הוא שהעגל לא צריך שחיטה וכשר בשחיטת אמו, זה מה שקרה לנו אתמול, ששחטו בהמה שהיה במעיה עגל, ואותו עגל לא צריך שחיטה כלל.

כמובן שיצא רבי מאיר אחר בקשת הסליחה מהרמב"ם, והפיץ בכל קהילות ישראל על תוקף גדולתו של הרמב"ם!

מבהיל כל רעיון!!! כמה צריך לראות את כל האדם, את כל הסיבות והמסובב בשביל להבין שמה שראינו זה בדיוק הפוך, זה לא רע זה טוב, זה לא רוע זו מכשלה!
הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל אמר, ששמע מר' הלל ויטקינד זצ"ל, ששמע מה'חפץ חיים' לומר, שהסיבה שהקב"ה ברא באדם 'סברא עקומה', היא לתת אפשרות לדון את חברו לכף זכות, כי המצוה היא לדון לכף זכות - גם אם הסברא לכך היא עקומה.

עצה שניה וחשובה עד מאד, היא העצה שנדע שאין באפשרותנו לרדת ולהגיע למצבו של השני בשביל להבין התנהגותו, אולי אם היינו במקומו היינו חושבים כמוהו!

זה גם מדוייק נפלא בדברי חז"ל: שנינו באבות (ב, ד) "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו" (חשבת' מה זה הלשון 'עד שתגיע מקומו'? היה צריך לכתוב 'עד תבינו' או 'עד שתהפך בזכותו' מה זה ה'הגעה למקומו'?

אלא כתוב כאן יסוד ענק! אין לך אפשרות לדון שום אדם, עד שתגיע למקום בו הוא החליט על החלטתו, תהיה במקום ובמצב שהביא את השני להחלטתו - אז תחיל לדון.

אבל האם שייך להגיע למקומו של האדם? האם שייך להימצא בנבכי נפשו בהם הוא היה כשהחליט מה שהחליט על חברו? אומר ה'שפת אמת': זו העצה הנפלאה! הרי אסור לך לדון את האדם עד שתהיה במקום שהוא נמצא בו, במצוקה, בלבטים, והרי לא שייך שאדם יהיה בדיוק באותו מקום שהיה בו בעת שהוא פגע בך או פגע בשני! אין לנו שום אפשרות בעולם לשחזר בדיוק את מצבו, הרגשותיו ולבטיו של אדם, ולכן!! אין לנו לדון את האדם לפי ראות עינינו!!

זו עצה נפלאה אם קצת חושבים עליה! אין מצב בעולם שנכנס לתוך ליבו, דמו ונפשו של האדם, כל כך הרבה סיבות, הרגשים וכעסים יכולים לגרום לכל החלטה, וכיון שאין בידינו להיות במצב זה, אז צריך להחליט שלא מחליטים שום דבר על מעשיו של האחר!!

להמחשה, מסופר מעשה נפלא שהוא בגדר 'חכמה בגויים תאמין': מסופר על נפוליאון, שליטה הדגול של צרפת, ובזמנים מסוימים של חלק גדול מהעולם. היתה תקופה שהוא ברח משדה הקרב, והרוסים חפשו אחריו בכל מקום. באחד הימים הוא ברח והגיע לביתו של יהודי אחד, וביקש ממנו שחיביאו מפני החיילים הרוסים ויגמולו לו על זה. היהודי החביאו באחד החדרים ושם מעליו עשרה מזרונים.

החיילים הרוסים הגיעו לביתו והחלו בחיפושים, והנה הגיעו לחדר עם המזרונים וחשדם התעורר. הם החלו להוריד מזרון אחר מזרון, עד שהגיעו למזרון האחרון, ומשום מה החליטו שאין כאן אף אחד והלכו. כשיצא נפוליאון שאלו היהודי: "איך הרגשת כשהורידו את המזרונים, והגיעו כבר למזרון התשיעי? זה מאד מעניין אותי..."

אמר לו נפוליאון בקול מלכותי ומצווה: "חצוף שכמוך! ככה מדברים למלך? אצווה מיד לתלותך!"

הגיע התליין, קשר את החבל לצווארו של היהודי והובילו לחבל התליה, וידי... ואז... צעק נפוליאון: "הורידו החבל מצווארו!!" ניגש נפוליאון ליהודי ואמר לו: "ככה הרגשתי כשהורידו את המזרון האחרון! רצית לדעת איך הרגשתי? זו היתה ההרגשה, לא היתה לי שום דרך להסביר לך איך ההרגשה, מבלי שתעמוד במקומי ממש!!!"

ניקח לעצמנו שתי עצות אלו! ואיתן נצליח לסגל לעצמנו 'עין טובה' בכל המראות שעוברים ונגלים לנגד עינינו!

נדע שתמיד אפשר למצוא צד זכות בשני! כשנסתכל על כולו! וכשנחליט שאיננו יכולים לעמוד במקומו ובהרגשתו! ראיתי ווארט נפלא, למה השתמשו בלשון 'כף זכות' מה זו הכף הזאת?

אחד השימושים של כף היא לנעליים, אתה מכניס את הרגל לנעל, ואם נשים לב על ידי פעולת הכף, לא מצמצמים את הרגל ולא מרחיבים את הנעל, אז איך הרגל נכנסת? אלא שעל ידי הכף דוחפים את הרגל פנימה!

זה נראה בלתי אפשרי, אבל אם נדחוף, נחפש ונתאמץ, בסוף ייכנס בלבנו צד זכות על חברנו! (דרשו)

בין אדם לחברו

המשיג דישיבת קמניץ, הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, בשיחה שנשא לפני כ-30 שנה בפני תלמידי הישיבה על ענייני בין אדם לחברו ראיתי ביאור נפלא מהאדמו"ר הרה"ק רבי יצחק מוורקא זיע"א, על הכתוב: "וירא מנוחה כי טוב... ויט שכמו לסבול". היה הרבי מוורקא אומר: מי שרוצה מנוחה, צריך שיהא לו סבלנות! אם אין לאדם סבלנות אין לו מנוחה!

ומעשה היה בסבי, אבי אמי הג"ר יעקב יוסף הרמן ז"ל (עליו נכתב הספר המפורסם 'הכל לאדון הכל') שהתגורר במשך שנים רבות בארה"ב, ובשנת ת"ש עלה לארץ וחי כאן מאז. הוא היה אחד מגדולי מכניסי האורחים בעולם כולו. אני זוכר, לפני כשישים שנה, היו אצלו בסעודות שבת כ-25 עד 35 אורחים בכל סעודה, לא פחות מ-25 אורחים בכל סעודה, ולפעמים גם היו יותר מ-35, וכל זה היה שלא על מנת לקבל פרס, אף אחד לא היה צריך לשלם לו כלום עבור הסעודות שאכלו בביתו, וזכה סבי לארח על שולחנו רבים מגדולי ישראל, וכמוכן גם יהודים רגילים.

אגב אורחא אציין שאני בכונה לא משתמש בביטוי 'יהודים פשוטים', כי פעם השתמשתי בטעות בביטוי זה בנוכחות דודי הג"ר נחום דוד הרמן, שאמר לי שאין דבר כזה יהודי פשוט. יש יהודי עם מעלות, ויש יהודי עם יותר מעלות, לכן אפשר לומר 'יהודים רגילים', אבל לא 'יהודים פשוטים'. בכל אופן, כשעלה סבי לארץ, הוא העביר את המנהג של הכנסת האורחים יחד איתו, והיה מכניס אורחים רבים גם כאן בארץ הקודש.

פעם בא בנו רבי נחום דוד לבקר אותו בארץ, והביא איתו מתנה מיוחדת מארה"ב, 'קפטן' יפה ומהודר, עשוי משי איכותי, ללבישה בסעודות השבת. ואכן בהגיע השבת הראשונה, לבש סבי את הקפוטטה ההדורה והתיישב לסעודת השבת, כשהדוד רבי נחום דוד מיסב גם הוא לשולחן יחד עמו ועם האורחים הרבים.

הדרך היתה שהסבתא היתה מכינה את כל המנות לאורחים במטבח, לפי מספר הסועדים היא היתה ממלאת מנות בצלחות, ולאחר מכן היתה מביאה הכל לסבא שהיה מעניק לכל אורח ואורח מנה במאור פנים ובשמחה רבה.

כשהגיע זמן אכילת הטשולנט, הכינה הסבתא מנות, לכל אחד היא שמה טשולנט בצלחת עם חתיכה של בשר, והביאה את הצלחות לסבא שיחלק אותן לאורחים.

והנה אחד הסועדים על השולחן, שקיבל את המנה שלו, הסתכל, לא היה מרוצה, הוא תפס את הצלחת והטיח אותה בפניו של סבא, הטשולנט החם נזל על פניו ועל קצו וכמוכן גם על הקפוטטה החדשה וההדורה, שהפכה בלתי ראויה ללבישה...

הדוד, רבי נחום דוד, שראה שקושים דבר כזה נורא לאביו האהוב, קם ממקומו בכעס גדול, ורצה לקיים באותו אורח מחוצף את מאמר הכתוב 'קדושים תהיו...! אבל סבא עצר אותו וציווה עליו במצוות אב על בנו, לבל יהין לעשות שום מעשה ואפילו לא לומר שום מילה. כמוכן במצוות כיבוד אב היתה חזקה עליו, יותר מהכעס הרב והמוצדק על האורח המחוצף, ולכן הוא נאלץ לשתוק ולשבת על מקומו מבלי לזוז ממנו.

סבא קם מהשולחן, ניגש למטבח, שטף את פניו מהטשולנט שהשאיר את חותמו עליהן, ניקה את הזקן בזהירות רבה כדי שלא לתלוש שערות, ולאחר מכן פטש את הקפוטטה מבהיקה, ולבש את הבגד השבתי הרגיל שהיה לובש עד כה, עד שקיבל את הבגד החדש.

לאחר שסיים להתארגן הוא חזר אל השולחן, ושאל את האורח הזועם בקול שקט ורגוע: "אמור לי מה לא נהגתי כשורה, ואני אשתדל שתהיה מרוצה. למה זרקת עלי את הצלחת? איפה טעית?"

אמר לו האורח: "מה, אתה לא מבין לבד שמגיעה לי מנה עם שתי חתיכות בשר? אני אוכל פה קבוע, אני לא כמו כל האורחים החדשים שבאים רק פעם אחת. למה נתת לי רק חתיכה אחת של בשר?"

סבא קם ממקומו, ניגש למטבח, מילא צלחת חדשה של טשולנט, הוסיף שלוש חתיכות של בשר והגיש בפני האורח, שהפעם היה שבע רצון ואכל בהנאה את הטשולנט עם הבשר...

אחרי הסעודה שאל רבי נחום דוד את אביו: "איך אפשר? היהודי הזה מגיע לפה כל שבת, אוכל ושותה על חשבונך, הוא מקבל ממך כל זרצוכו, ובמקום להיות אסיר תודה, יש לו דרישות. הוא רוצה לקבל כפול, ואם לא נותנים לו, הוא אפילו לא מבקש בצורה יפה, אלא זורק עליך צלחת מלאה טשולנט, ואתה שותק? איך אפשר???"

ענה לו הסבא: "תשמע נחום דוד, אני אסביר לך: מי שאין לו סבלנות, לא יכול לקיים מצוות הכנסת אורחים כדבעי. כדי להכניס אורחים כראוי, צריכים לסבול את כל השגעונות של כל אחד ואחד מהאורחים! זה נקרא להכניס אורחים, שהם מרגישים כמו בבית שלהם ואפילו יכולים להתנהג לפעמים בצורה לא נאותה, בלי שאני אתנשא עליהם ואכעס עליהם, כי זה הבית שלי ולא הבית שלהם!"

"וירא מנוחה כי טוב, ויט שכמו לסבול". רוצה שתהיה לך מנוחה, תתחזק במידת הסבלנות, אפילו אם יזרקו עליך צלחת של טשולנט, זה לא יפריע את המנוחה שלך!!!

אני רוצה לספר לכם סיפור, שהייתי שותף לו וראיתי אותו מול עיני, וממנו נלמד גם על הנושא הזה של לראות את מעלת הזולת ולחשוב על הזולת.

אני הייתי מתפלל שחרית של שבת במניין של סבא שלי, הגאון רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל, שהתגורר באחרית ימיו בירושלים עיר הקודש. הסבא היה מתפלל שחרית כוותיקין עם הנץ החמה. אחר התפילה היינו עושים קידוש, אוכלים 'מזונות' ויושבים ללמוד מספר שעות. את סעודת השבת היינו סועדים רק כעבור שעות, בזמן שרוב בני האדם כבר אכלו את סעודת השבת שלהם. באותה תקופה כבר הייתי מגיד שיעור בקמניץ, ואחד מתלמידי, נער שמלאו לו 13 שנים, ביקש ממני שאבוא להשתתף בקידוש שייערך בבית הכנסת שלהם, לרגל שמחת בר המצווה שלו. באותה שבת צעדתי לבית הכנסת שלהם, וכשהעברתי ליד כיכר הדוידקה, ברח' הנביאים, ראיתי את דמותו ההדורה של הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל. רבי אריה קידם את פני בברכת 'גוט שבת', והשבתי לו גם אני בברכה דומה. שאל אותי רבי אריה להיכן מועדות פני, וכשאמרתי לו שאני הולך לבר המצווה של תלמידי בבית כנסת פלוני, אורו פניו. התברר שגם הוא צועד לאותה שמחה בדיוק, וכך זכיתי להתלוות אליו בדרך. "היה זה בשבת קיציק, כחום היום, הרחוב היה ריק מאדם, כולם ספונים בבתיהם בגלל החום העז, והנה מגיע מולנו אדם שהיה נראה לי במבט ראשון כמו קיבוצניק, חולצה ומכנסיים קצרים, שרירים בולטים מכל עבר, הוא היה נראה גבר אלים, ובפיו היתה תחובה... סיגריה, רחמנא ליצלן."

"הדבר הראשון שעליו חשבתי כשראיתי את המחזה הזה, היה על עצמי... את חטאי אני מזכיר. חשבתי על עצמי, קיוויתי מאוד מאוד שרבי אריה לוי לא יאמר לו מילה על חילול השבת המזעזע הזה, וזאת מהסיבה שחששתי שאדם בעל מראה אלים כזה, עלול להתברר כאיש אלים באמת, והוא הרי לא יכה את רבי אריה שהיה יהודי מבוגר, סביר להניח שהוא יטעים אותי מנחת זרועו, כנקמה על כך שפגענו בכבודו."

"והנה כשהתקרבו אליי מעט, אירע מה שחששתי מפניו. רבי אריה הבחין בו, ופנה אליי בבקשה שיניח את הסיגריה מידו, כי אסור לעשן בשבת. התקצף האיש, ופניו האדמומו מחרון אף, ואני חששתי מאוד שהשלב הבא של מה שחזיתי מראש, עומד להתרחש בקרוב ממש... כבר התחלתי לחכך בדעתי בשאלה הלכתית סבוכה מאוד: האם מותר לומר וידוי בשבת, במצב של ספק סכנת נפשות..."

"אבל האיש הזה שלט ברוחו ואמר לרבי אריה לוי: 'תחשוב שאני גוי ותניח לי. אני גוי ואני מעשן בשבת, אתה יכול להמשיך בדרךך'."

"רבי אריה נחרד למשמע המילים הללו, והתחנן לאיש בכל לשון של בקשה: 'חס וחלילה, אל תגיד ככה על עצמך. אתה לא גוי, אתה אח שלי ואני אוהב אותך כמו שאוהבים את. אתה חושב שזה מפריע לי באופן אישי שאתה מעשן בשבת? לא, מצדי זה בסדר גמור, אבל לקדוש ברוך הוא זה מפריע, הוא ביקש שלא נעשן, ואני דואג לך, אני יודע שמענישים על כך בחומרה רבה בשמים, ואני לא רוצה שתקבל כזה עונש נורא ואיום, לכן אני מבקש ממך שתפסיק לעשן!'"

לפתע ראיתי לנגד עיני פלא עצום. המבע הכעוס והזועף של האיש נעלם כלא היה. הוא הפך רך כחמאה. האש שהיתה בעיניים שלו לפני רגע, נעלמה לה.

"כבוד הרב", הוא אמר לרבי אריה זצ"ל, "אני פה בירושלים כבר 30 שנה מחלל שבתות. אלפי אנשים צעקו עלי 'שבת' וגידפו אותי, מעולם לא חשבתי אפילו לרגע להתייחס אליהם. אבל הפעם זה שונה, אני מרגיש שאתה באמת רוצה בטובתי, ולכן אני לא יכול להתעלם מהבקשה שלך. אני לא יכול להבטיח שאני אתחיל לשמור שבת, אבל אני כן מבטיח לך שאת השבת הזאת אשמור מעתה ועד סופה, רק תגיד לי מתי יוצאת שבת, כי אני רוצה לעשן את הסיגריה הבאה מיד בצאתה". היהודי רצה לכבות את הסיגריה, אבל רבי אריה עצר אותו ואמר לו: "גם לכבות אסור בשבת, תניח את הסיגריה בצד, והיא תכבה מעצמה". באותם רגעים ראיתי מה נקרא להוכיח את השני בצורה נכונה. כשיש אהבה בלב, כשמדברים מתוך אהבה ואכפתיות לזולת, כשאתה חושב על השני ודואג לו, אפילו אם תגיד לו דברי תוכחה הוא ישמע ויקבל. עוד לא שמענו על יהודי ששיפר את דרכיו, כי מישוהו גידף אותו או יידה בו אבנים, רק בדרך של אהבה ואכפתיות."

לפני כארבעים שנה (אייר תשי"ג) היה הספד גדול בישיבת מיר ליהודי צדיק בשם רבי צבי גינור זצ"ל הי"ד, שהיה תלמידו של הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, בישיבת ליקווד. הוא התגורר בשכונת קרית משה בירושלים, לאחר שעלה לארץ יחד עם רעייתו וילדיו, ונהרג ל"ע

באחד הפיגועים שביצעו המסתננים (ה'פדאיון) הערבים ימ"ש, בעודו שוקד על תלמודו.

זכורני שנישאו שם דברים גם מורי רבי הגאון רבי אליהו לופיאן, המשגיח הגאון רבי חצק'ל לוינשטיין וראש הישיבה הגאון רבי חיים שמואלביץ זכר צדיקים לברכה.

אחד משלושתם, איני מצליח להיזכר מי מהם, הביא עמו את היומן של רבי צבי הי"ד, והקריא מתוכו כמה קטעים, שמהם ניתן היה לראות עד כמה היתה גדולה מעלתו ב'בין אדם לחבירו' ו'בין אדם למקום'. ביומן הוא היה כותב כל יום במה נכשל, אם נכשל חלילה, ואיך הוא תיקן או איך הוא מתכוון לתקן את מה שנכשל בו, כדי שלא יחזור על עצמו שוב.

וכך כתב רבי צבי הי"ד (ציטוט לא מדויק): "הלכתי היום ברח' יפו, בסביבת רח' קינג ג'ורג', ויהודי אחד שאני מכיר, החל לגעור בי ולצעוק עלי ברחובה של עיר, וביזה אותי ברבים. היה זה בשעה ארבע וחצי אחר הצהרים, וקהל רב התאסף מסביב לשמוע את החרפות והגידופים, ואנשים רבים שראו שזאת צועק מדם לבו, הסכימו שבוודאי נכונים דבריו, ושאיני לא בסדר.

"לא ענית לי כלום", ממשיך רבי צבי לספר ליומן את קורותיו המסעירים, "ואחרי עשר דקות, כשמסביב כבר עמדו מאות אנשים ושמעו את החירופים והגידופים, הוא פנה והלך. תיכף ומיד אמרתי שאני מוחל לו בכל לבי, ושבתי הביתה.

"אבל כעת, למרות שמחלתי לו לכאורה בלב שלם, אני עדיין מרגיש

שיש בלבי תרעומת עליו, וחוששני שאכשל בלאו של 'לא תשנא את אחיך בלבבך', ומאחר ומחלתי לו על מעשיו, אין לי זכות להחזיק בתרעומת עליו בלי שום סיבה, שהרי על מעשיו מחלתי ועל מה אני מתרעם אם כן? לכן אני חושב שאני צריך לחפש דרכים כדי לבחון כי צד אוכל להיפטר מהתרעומת הזאת, ולמחוק את הרושם שלה מליבי."

בהמשך החליט רבי צבי הי"ד, לכתוב מדי יום שתי מעלות שהוא מצא באותו אדם שבייש אותו כל כך, במשך שלושים יום ברציפות, כל יום שתי מעלות חדשות שאותן לא כתב עוד. וכך, במשך חודש שלם הוא העסיק את עצמו כל יום במחשבה, איזו עוד מעלה יש ליהודי הזה, איזה עוד דבר טוב אפשר ללמוד, שלושים יום ברציפות, הוא מצא לא פחות מ-60 מעלות שלדעתו היו באותו יהודי שבייש אותו, ולאחר היום ה-30 כתב רבי צבי: "מאחר והגעתי למסקנה שהוא איש כל כך טוב וכל כך מיוחד שיש לו כל כך הרבה מעלות, אין זאת אלא שאכן אמת היה הדבר, והוא צדק בכל מה שאמר עלי, כי אדם בר מעלה שכזה, לא יבייש סתם אדם ברחוב אם לא יהיה בטוח שאכן כך ראוי לנהוג, ושהדברים שהוא מטיח בזולתו הם נכונים ומדויקים, ואם צדקו דבריו, איך אוכל להתרעם על כך שאמר את האמת, ועשה זאת עם כוונה טובה?".

הקטעים הללו שהוקראו מתוך היומן של רבי צבי הי"ד, עשו רושם גדול, גם קודם לכן העריכו אותו כיהודי תלמיד חכם ירא ושלם, אבל עכשיו הבינו שמדובר בצדיק קדוש וטהור, ולמפרע התברר מה הסתתר מאחורי סיפור שאירע שנים קודם לכן, כשעוד היה בחור בישיבת לייקווד, תלמיד אצל רבי אהרן קוטלר.

מספרים שפעם הגיע רבי אהרן לליקווד יומיים לפני ראש השנה, הוא שם לב שר' צבי, שאז עוד היה בחור בישיבה, נעדר, ושאל היכן הוא. השיבו לו שאביו של ר' צבי התקשר אליו לפני כמה ימים, וביקש שיחזור הביתה לראש השנה, והוא אכן עשה כמצוות אביו ונסע.

רבי אהרן מיהר להתקשר לאביו של ר' צבי, וביקש ממנו בכל לשון של בקשה, שישלח אותו בחזרה לישיבה לראש השנה. הוא התחייב לשלם את כל הוצאות הנסיעה ממדינת אורגון ועד לליקווד שבניו ג'רזי, ובלבד שר' צבי ישיבה בישיבה בראש השנה.

אף אחד לא הבין אז למה חשוב כל כך לרבי אהרן שר' צבי יהיה בליקווד, אבל כשהתברר כמה היתה גדולה מעלתו של רבי צבי, הבינו כולם שר' אהרן רצה להתפלל אתו בראש השנה, כי ידוע שמשתדלים להתפלל עם אדם גדול וצדיק בימים הנוראים. יהודי שמגיע לכאלו מעלות של חיפוש מעלות אצל מי שביזה והשפיל אותו בצורה נוראה שכזאת, הוא אכן איש רם מעלה וכדאי מאוד להתפלל עם אחד כזה בימים הנוראים. (פורסם בדרשו)

מומלץ לקבל את העלון מידי שבוע במייל:
aa0534153385@gmail.com

העלון השבוע נתרם על ידי
יהודי יקר החפץ בעילום שמו

אנא הרבו בתפילה ולימוד תורה לרפואתה השלמה של
אורה בת ברכה, בתושח"י

להפצה בחינם, להערות, תרומות, פרסומות והנצחות: 0534153385 מייל: aa0534153385@gmail.com